

Het Rode-Lijstproject in 2001

Ruud Beringen

Er zijn dit jaar een kleine 850 Rode-Lijstformulieren ontvangen met waarnemingen uit 2001, en ongeveer 50 met gegevens van voor 2000. Een grote hoeveelheid waardevolle gegevens over het zeldzame deel van de Nederlandse flora. De formulieren zijn inmiddels gedigitaliseerd, waarmee we de mogelijkheid hebben om een eerste voorlopige indruk te geven van de floristische hoogtepunten van het afgelopen jaar. 2001 was ook het eerste jaar waarin bij het Rode-Lijstproject naast de soorten van de oude Rode Lijst (RL90), ook de soorten van de nieuwe Rode Lijst (RL2000) zijn betrokken.^{1 2} Een reden te meer om eens wat aandacht te geven aan hetgeen het Rode-Lijstproject dit jaar heeft opgeleverd.

Om deze voor de bescherming van onze wilde flora zo belangrijke informatie goed toegankelijk te maken volgen na de resultatenbespreking nog wat wenken voor het invullen van Rode-Lijstformulieren.

Resultaten 2001

In 2001 zijn er van 214 soorten (RL90 of RL2000) Rode-Lijstformulieren opgestuurd. De meest genoteerde soorten zijn Krabbenscheer (*Stratiotes aloides*; 37x), Grondster (*Illecebrum verticillatum*; 29x), Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*; 25x), Moeraswolfsklauw (*Lycopodiella inundata*; 24x), Stijve ogentroost (*Euphrasia stricta*; 22x), Dubbelloof (*Blechnum spicant*; 20x), Kamgras (*Cynosurus cristatus*; 17x), Bosdroogbloem (*Gnaphalium sylvaticum*; 15x), Bruine snavelbies (*Rhynchospora fusca*; 14x), Gewone agrimonie (*Agrimonia eupatoria*; 13x) en Vijfdelig kaasjeskruid (*Malva alcea*; 13x). Onder de meest genoteerde soorten zijn veel soor-

ten uit de minst bedreigde categorie (Gevoelig), die niet op de Rode Lijst uit 1990 staan.

Een groot deel van de vondsten van Rode-Lijstsoorten is nieuw voor de landelijke floradatabank FlorBase. Moeraswolfsklauw, Bruine snavelbies en Kleine zonnedauw worden bijvoorbeeld veel nieuw aangetroffen bij herstelde of nieuw gegraven vennen en op afgeplagde natte heidevelden. Andere soorten die in relatief veel van de hokken nieuw worden aangetroffen zijn Bleekgele hennepnetel (*Galeopsis segetum*), Kruipbrem (*Genista pilosa*), Veldgerst (*Hordeum secalinum*), Stomp fonteinkruid (*Potamogeton obtusifolius*), Dwergviltkruid (*Filago minima*), Bosaardbei (*Fragaria vesca*), Akkerandoorn (*Stachys arvensis*), Fraai hertshooi (*Hypericum pulchrum*) en Gewone agrimonie. Er zitten ook nieuwe vindplaatsen van heel zeldzame soorten tussen, o.a. van Klein sterrenkroos (*Callitriche palustris*), Klein glaskroos (*Elatine hydropiper*), Gele monnikskap (*Aconitum vulparia*), Ruwe dravik (*Bromopsis ramosa* subsp. *ramosa*), Slank wollegras (*Eriophorum gracile*), Melkviooltje (*Viola persicifolia*), Gegroefde veldsla (*Valerianella carinata*), Zwartsteel (*Asplenium adiantum-nigrum*), Zeevenkel (*Crithmum maritimum*) en Valkruid (*Arnica montana*).

Tenslotte valt op dat enkele soorten op het merendeel van de groeiplaatsen in erg lage aantallen aanwezig zijn. Het gaat bijvoorbeeld om Jeneverbes (*Juniperus communis*), Blauwe knoop (*Succisa pratensis*), Echte guldenroede (*Solidago virgaurea*) en Kruipbrem (*Genista pilosa*).

Verdachte soorten / uitzaai

De opmerkingen op de Rode-Lijstformulieren over inzaai of aanplant zijn voor FLORON een belangrijke bron van informatie over welke soorten er zoal uitgezaaid worden. Van 14 soorten wordt op de Rode-Lijstformulieren door de waarnemers aangegeven dat de planten niet op een natuurlijke wijze op de groeiplaatsen terecht zijn gekomen (aangeplant/uitgezaaid of aangevoerd). Koplopers wat dit betreft zijn Krabbenscheer en Vijfdelig kaasjeskruid. De eerste soort is vaak in stadsvijvers aangetroffen en de tweede regelmatig op recent verzwaarde dijken. Verder worden o.a. genoemd Donkere ooievaarsbek (*Geranium phaeum*), Grote centaurie (*Centaurea scabiosa*), Gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*), Akkerdoornzaad (*Torilis arvensis*), Tripmadam (*Sedum reflexum*), Kleine pimpernel (*Sanguisorba minor*), Harige ratelaar (*Rhinanthus alectorolophus*), Gevlekt longkruid (*Pulmonaria officinalis*), Wilde marjolein (*Origanum vulgare*), Moesdistel (*Cirsium oleraceum*) en Wondklaver (*Anthyllis vulneraria*).

Het invullen van Rode-Lijstformulieren

De wijze van invullen van de formulieren verschilt nogal per waarnemer. Om iedereen wat meer op dezelfde lijn te krijgen volgen hier nog wat aanwijzingen.

Zoals bekend willen we van alle bedreigde en kwetsbare planten, zowel van de oude (RL90) als van de nieuwe Rode Lijst (RL2000), graag wat meer weten dan alleen met welke abundantie een soort in een km-hok voorkomt.³ De extra informatie die we graag op de Rode-Lijstformulieren zien bestaat uit:

- De precieze locatie van de groeiplaats.

Het nauwkeurig vastleggen van de groeiplaats kan op verschillende manieren. Het liefst hebben we zowel de detailcoördinaten in de grijze vakjes achter de km-hok-coördinaten als een aanduiding van de groeiplaats in een kopie of schets van het kilometerhok (zie ook de bespreking van het Natuurloket). Bij grote populaties is het voldoende als de coördinaten van het centrum van de groeiplaats tot op 100 meter (1 cijfer achter de komma) nauwkeurig opgegeven worden; de coördinaten van kleinere groeiplaatsen tot op 10 meter (2 cijfers achter de komma). Komt een soort verspreid door een heel km-hok voor dan zijn alleen de (linksonder)coördinaten van het km-hok genoeg, maar dient wel op het formulier vermeld te worden dat het om diverse verspreide groeiplaatsen gaat. Bij meerdere duidelijk gescheiden deelpopulaties kunnen de detailcoördinaten in het opmerkingen veld bij de beschrijving van de populatie worden genoteerd. Als je over een GPS beschikt kunnen kleine groeiplaatsen zelfs tot op de meter (3 cijfers achter de komma) bepaald worden. Het gebruik van GPS is in de loop van 2001 duidelijk toegenomen.

- De beschrijving van de populatie (datum, aantallen exemplaren, oppervlakte groeiplaats, etc.).

Hiervoor zijn op het Rode-Lijstformulier drie regels gereserveerd. De manier waarop deze regels benut worden verschilt per waarnemer. Soms wordt 1 populatie op meerdere data bezocht en worden de regels gebruikt om de aantallen exemplaren op iedere bezoeksdatum vast te leggen. Andere waarnemers gebruiken de regels om voor iedere deelpopulatie binnen het hok de aantallen exemplaren weer te geven. Geef duidelijk aan wat je bedoelt.

- Informatie over de standplaats.

Dit kan door een beschrijving van de groeiplaats en/of een biotoop-code (IPI). De IPI-indeling is verre van ideaal, maar in een digitaal bestand is het toch wel handig. Probeer als het even kan een zo gedetailleerd mogelijke biotoopcode te geven.

Probeer in ieder geval bovenstaande gegevens op de Rode-Lijstformulieren te noteren! Aanvullende informatie in de vorm van een situatieschets en de topografische aanduiding is uiteraard welkom, maar als de groeiplaats ondubbelzinnig is vastgelegd, met aanduiding op kaart plus detailcoördinaten, is dat minder van belang. Het Rode-Lijstproject vormt een belangrijke informatiebron voor het Landelijk Meetnet Flora Aandachtsoorten. Voor zeer zeldzame Rode-Lijstsoorten is het daarom erg belangrijk dat de populatie-omvang en opbouw zo nauwkeurig mogelijk wordt vastgelegd.

1. R. van der Meijden, B. Odé, C.L.G. Groen, J.P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode lijst. *Gorteria* 26: 85–208.
2. E.J. Weeda, R. van der Meijden & P.A. Bakker, 1990. FLORON-Rode Lijst 1990. *Gorteria* 16: 2–26.
3. Anonymus, 2001. Gebruik nieuwe Rode Lijst bij gegevensverzameling. *Gorteria* 27: 51–52.